

Program Wspierania Rodziny dla Gminy Nowy Wiśnicz na lata 2025 – 2027

Nowy Wiśnicz, listopad 2024 r.

Spis treści

Wstęp.....	2
Regulacje prawne.....	5
Ramy prawne programu.....	5
Zadania gminy w ramach systemu wspierania rodziny.....	6
Diagnoza problemu.....	7
Charakterystyka demograficzna Gminy Nowy Wiśnicz.....	7
Diagnoza sytuacji rodzin objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Wiśniczu.....	10
Problemy społeczne.....	12
Zasoby instytucjonalne.....	17
Zidentyfikowane obszary problemowe.....	18
Adresaci Programu.....	19
Cel główny i cele szczegółowe.....	20
Wskaźniki realizacji zadań.....	22
Monitoring i ewaluacja.....	27

Wstęp

Konieczność zapewnienia szczególnej ochrony dzieciom i okresowi dzieciństwa stanowi ogólnie uznawaną wartość, która podlega ochronie państwa. Wyrazem tej szczególnej troski są m. in zapisy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.).

Tworząc w/w przepisy prawodawca oparł się o założenie, że dla dobra dzieci podstawowe znaczenie ma kondycja rodziny i prawidłowa realizacja obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców. Z tego względu zdecydował o nałożeniu na organy i instytucje obowiązków w zakresie wsparcia i pomocy rodzinie, oraz rodzicom mającym trudności w opiece i wychowaniu dzieci.

Ze względu na szeroki zakres zaplanowanego wsparcia dokonano podziału kompetencji pomiędzy instytucje przewidziane do jego realizacji oraz określono ramy ich współpracy. W systemie tym gminom przypadła szczególna rola polegająca na zorganizowaniu bezpośredniej pracy z rodziną, w której dobro dziecka jest zagrożone. Zadanie to, ze względu na swój fundamentalny oraz kompleksowy charakter wymaga zastosowania szerokiego wachlarza narzędzi oraz koordynacji współpracy pomiędzy ich dysponentami. Z tego powodu gmina realizuje je w ramach opracowanego programu wspierania rodziny. Obowiązek przyjęcia tegoż dokumentu wynika bezpośrednio z art. 176 pkt 1 w/w ustawy.

Poprzedni program został przyjęty uchwałą Nr XXXIX/359/22 Rady Miejskiej w Nowym Wiśniczu z dnia 9 lutego 2022 r. w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Nowy Wiśnicz na lata 2022 – 2024. Doświadczenia wynikłe z jego realizacji prowadzą się do stwierdzenia, że był to dokument, w którym celnie zdiagnozowano sytuację rodzin mieszkańców Gminy Nowy Wiśnicz. W stosunku do zidentyfikowanych obszarów problemowych zaplanowano działania, które okazały się skuteczne, a ich wdrożenie przebiegało co do zasady w sposób niezakłócony. W ten sposób osiągnięto cel, dla którego program ów przyjęto tj. w obszarze właściwości miejscowej i rzeczowej gminy funkcjonowały warunki sprzyjające umocnieniu instytucji rodziny.

W związku z powyższym opracowując niniejszy dokument przyjęto założenie, że ma być on kontynuacją poprzedniego. Założenie to determinuje jego ewolucyjny charakter – tam gdzie to celowe podejmuje on dobre praktyki wynikające z dotychczas przyjętych rozwiązań uzupełniając

i dostosowując paletę środków do wyzwań płynących z aktualizacji diagnozy sytuacji rodzin. Z tego samego powodu badanie stanu rodziny przeprowadzone zostało w oparciu o schemat zastosowany poprzednio – z zastosowaniem narzędzia analizy danych zastanych. Nie przewidziano też potrzeby głębszej zmiany samej struktury dokumentu.

W przeciwieństwie do programów poprzednich, dokument niniejszy poddano konsultacjom społecznym, poprzez publikację projektu na stronie internetowej MOPS. W wyznaczonym terminie (05 – 13 grudnia 2024 r.) nie wpłynęły żadne uwagi co do jego treści.

Wreszcie opracowując Program Wspierania Rodziny dla Gminy Nowy Wiśnicz na lata 2025 – 2027 kierowano się poglądem, że rodzina jest podstawową komórką społeczną. Jedną z jej funkcji jest funkcja wychowawcza. Oznacza ona, że zadaniem członków rodziny (przede wszystkim rodziców) jest zapewnienie warunków umożliwiających prawidłowy przebieg procesu socjalizacji wychowujących się w niej dzieci. Z tego punktu widzenia olbrzymie znaczenie ma dbałość rodziców o dobro dziecka w ramach procesu sprawowania władzy rodzicielskiej wyrażająca się m. in. poprzez troskę o zdrowie, prawidłowy rozwój i edukację. Jeżeli dochodzi do zakłóceń uniemożliwiających bądź istotnie utrudniających przebieg w/w procesu rolą Państwa (w tym będącej jego emanacją gminy) jest udzielenie rodzinie stosownego wsparcia. Interwencja ta następuje w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. Jej celem jest wsparcie rodziców w wypełnianiu tejże funkcji i zapewnienie dzieciom warunków do prawidłowego rozwoju.

Szczególną formą pomocy rodzinie – udzielaną w sytuacjach tego wymagających – są usługi asystenta rodziny. Asystent prowadzi pracę z rodziną poprzez realizację planu pracy opracowanego we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym. Udziela pomocy w poprawie sytuacji życiowej rodziny w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych oraz wspiera aktywność społeczną rodziny, udziela pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymaniu pracy zarobkowej, motywuje do udziału w zajęciach grupowych mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych, udziela wsparcia dzieciom, podejmuje działania interwencyjne i zaradcze w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci.

Rodzinie przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze można udzielić pomocy w formie rodziny wspierającej. Przy współpracy z asystentem rodziny pomaga ona rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego i prawidłowym kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Wsparcie rodziny może przybrać też formę opieki i wychowania w placówce wsparcia dziennego, które:

- opiekuńczej, która zapewnia dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce i organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań,
- specjalistycznej, która zapewnia dziecku zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne ponadto realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię,
- pracy podwórkowej realizującej działania animacyjne i socjoterapeutyczne.

W przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców, sprawowana jest nad nim piecza zastępcza. Tę formę opieki organizuje powiat. Może być ona sprawowana w formie rodzinnej (rodzina zastępcza, rodzinny dom dziecka) lub instytucjonalnej (placówka opiekuńczo-wychowawcza, regionalna placówka opiekuńczo-wychowawcza, interwencyjny ośrodek preadopcyjny).

Niniejszy program opracowano na okres 3-letni co spowodowane jest wymogiem ustawowym.

Regulacje prawne

Ramy prawne programu

Program Wspierania Rodziny dla Gminy Nowy Wiśnicz na lata 2025 - 2027 realizowany będzie przede wszystkim w oparciu o następujące akty prawne:

- I. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. nr 78 poz. 483 z późn. zm.),
- II. Ustawa z dnia 09 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.),
- III. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.),
- IV. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1673),
- V. Ustawa z dnia 08 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.),
- VI. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 z późn. zm.),
- VII. Uchwała NR XXXVIII/348/21 Rady Miejskiej w Nowym Wiśniczu z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Nowy Wiśnicz na lata 2022-2027.
- VIII. Uchwała Nr V/44/24 Rady Miejskiej w Nowym Wiśniczu z dnia 04 września 2024 r. w sprawie przyjęcia Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Nowy Wiśnicz na lata 2024 - 2030.

Zadania gminy w ramach systemu wspierania rodziny

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w art. 176 określa następujące zadania własne gminy w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej:

- I. opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- II. tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- III. tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 1. zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 2. organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 3. prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- IV. finansowanie:
 1. podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 2. kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające;
- V. współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- VI. sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3;
- VII. prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

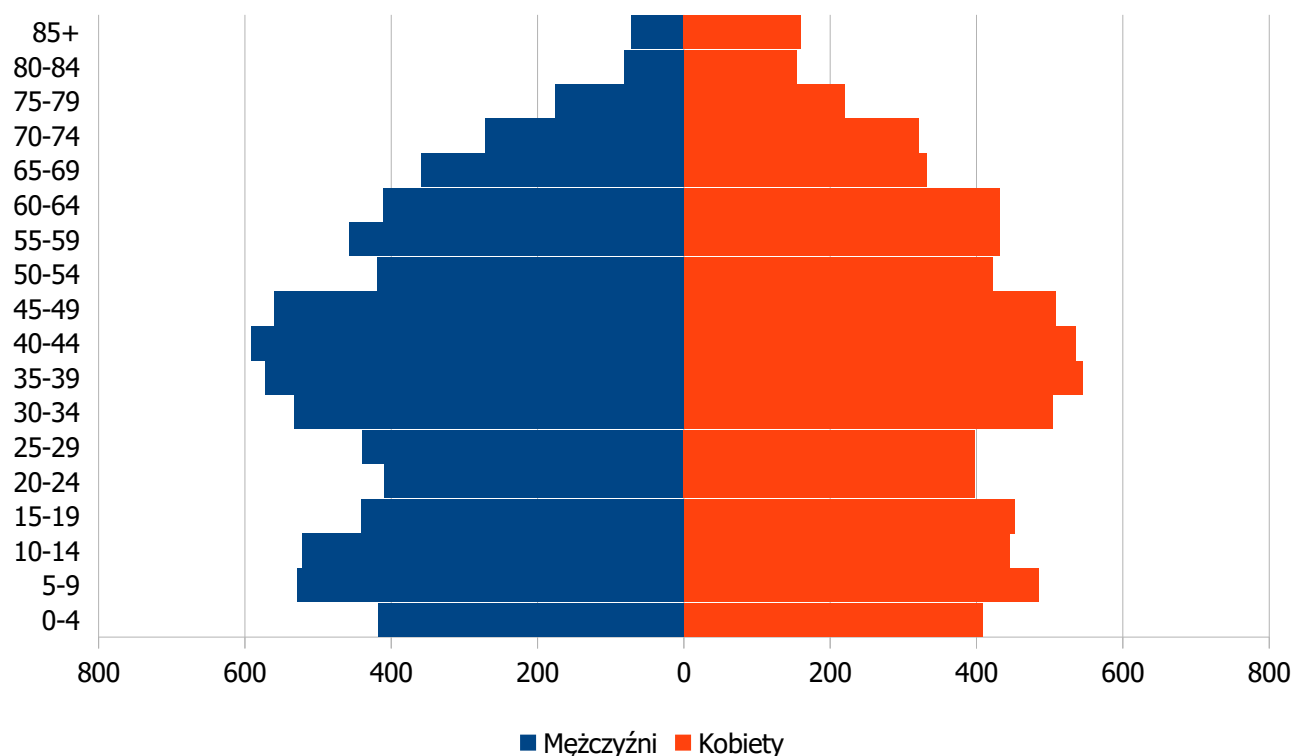
Diagnoza problemu

Charakterystyka społeczno - demograficzna Gminy Nowy Wiśnicz

Gmina Nowy Wiśnicz jest gminą miejsko-wiejską położoną w województwie małopolskim – subregionie tarnowskim, w środkowej części powiatu bocheńskiego. Zajmuje obszar 82 km² i składa się z 12 miejscowości – Nowy Wiśnicz, Chronów, Kobyle, Kopaliny, Królówka, Leksandrowa, Łomna, Muchówka, Olchawa, Połom Duży, Stary Wiśnicz i Wiśnicz Mały.

Wg. stanu na 31 grudnia 2023 r. gminę zamieszkiwało 14 418 osób - 7 258 kobiet i 7 160 mężczyzn (dane GUS – Bank Danych Lokalnych). Spośród tych mieszkańców 2 730 mieszkało w mieście (Nowy Wiśnicz) a pozostali na wsi. Układ poszczególnych kategorii wiekowych mieszkańców gminy obrazuje poniższa piramida wieku.

PIRAMIDA WIEKU DLA GMINY NOWY WISNICZ

Z powyższej wynika, że struktura wiekowa mieszkańców gminy ma charakter stacjonarny. Rysuje się niewielka przewaga w ilości mężczyzn nad kobietami (z wyłączeniem kategorii 65+), co nie zmienia faktu, że relację tę należy ocenić jako proporcjonalną. Ponadto patrząc na zmianę ilości kobiet i mężczyzn z perspektywy przebiegu czasu (grup wiekowych) ocenić należy,

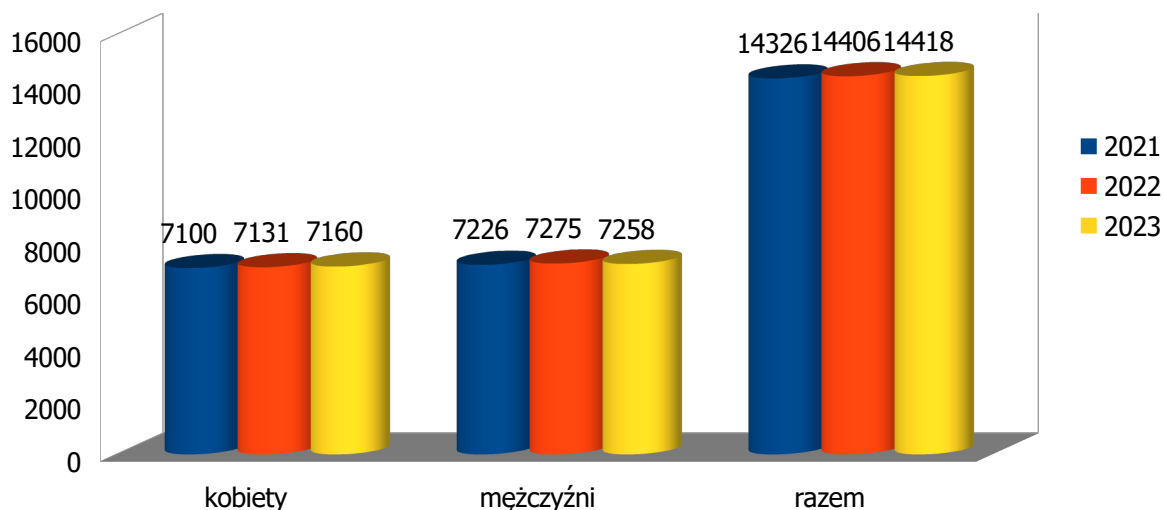
że wskaźnik dla kobiet jest dużo bardziej stabilny. Wreszcie zaczyna zwracać uwagę pewne osłabienie podstaw piramidy (najmłodsze dzieci) co może nieść pewne negatywne konsekwencje w szerszej perspektywie czasowej.

Potwierdzenie wniosku o stabilnym charakterze populacji gminy w perspektywie krótkoterminowej przynosi obserwacja zmian ogólnej liczby mieszkańców w latach 2021 – 2023.

W tym okresie odnotowano wzrost o 92 osoby (0,64%) przy czym należy wskazać, że zjawisko to miało dużo silniejszy charakter w okresie 2021 – 2022 po czym istotnie wyhamowało (jednak w dalszym ciągu liczba ludności rosła). Charakterystyczny jest też szybszy wzrost liczby kobiet niż mężczyzn (w okresie 2022-2023 nastąpił faktyczny spadek liczby mężczyzn). Przebieg zmiany przedstawiono w poniższym wykresie.

Wahania liczby ludności Gminy Nowy Wisnicz

w latach 2021-2023

Zmiany w ilości osób w wieku nieprodukcyjnym i produkcyjnym oraz relacje pomiędzy tymi wskaźnikami w okresie 2021-2023 ze szczególnym uwzględnieniem podziału na osoby w wieku przed i poprodukcyjnym podobnie jak zmiany ogólnej liczby ludności w okresie krótkoterminowym nie są niepokojące ze względu na ich niewielką skalę. W porównaniu jednak do diagnozy prowadzonej w ramach przygotowania poprzednich programów mają one charakter niekorzystny co stanowi pewne novum.

W prezentowanym okresie spadła liczba osób najmłodszych (o ok. 2 %), liczba osób w wieku produkcyjnym w zasadzie nie zmieniła się, natomiast liczba osób w wieku

poprodukcyjnym wzrosła o prawie 6,5 %. Szczegółowe zestawienie w tym zakresie zawarto w poniższej tabeli.

Rok	Osoby w wieku przedprodukcyjnym		Osoby w wieku produkcyjnym		Osoby w wieku poprodukcyjnym	
	I. osób	%	I. osób	%	I. osób	%
2021	3389	23,66	8514	59,43	2423	16,91
2022	3403	23,62	8519	59,15	2484	17,24
2023	3322	23,04	8519	59,09	2577	17,87

W badanym okresie ponad 22% mieszkańców gminy stanowiły dzieci, które mogły (a większość musiały) być objęte jakąś formą zorganizowanej opieki. Liczba ta spadła, spadł też udział tej grupy w ogólnej liczbie mieszkańców gminy, zmiana ta jest jednak na razie nieznaczna.

Zagregowane dane w tym zakresie przedstawiono w poniższej tabeli.

Rok	1-2 r. ż. żłobek	3-6 r. ż. przedszkole	7-14 r. ż. szkoła podstawowa	15-17 r. ż. szkoła ponad- podstawowa	Ogółem do liczby mieszkańców	
					I. osób	%
2021	377	817	1490	545	3229	22,54%
2022	370	815	1506	553	3244	22,52%
2023	327	809	1552	516	3204	22,22%

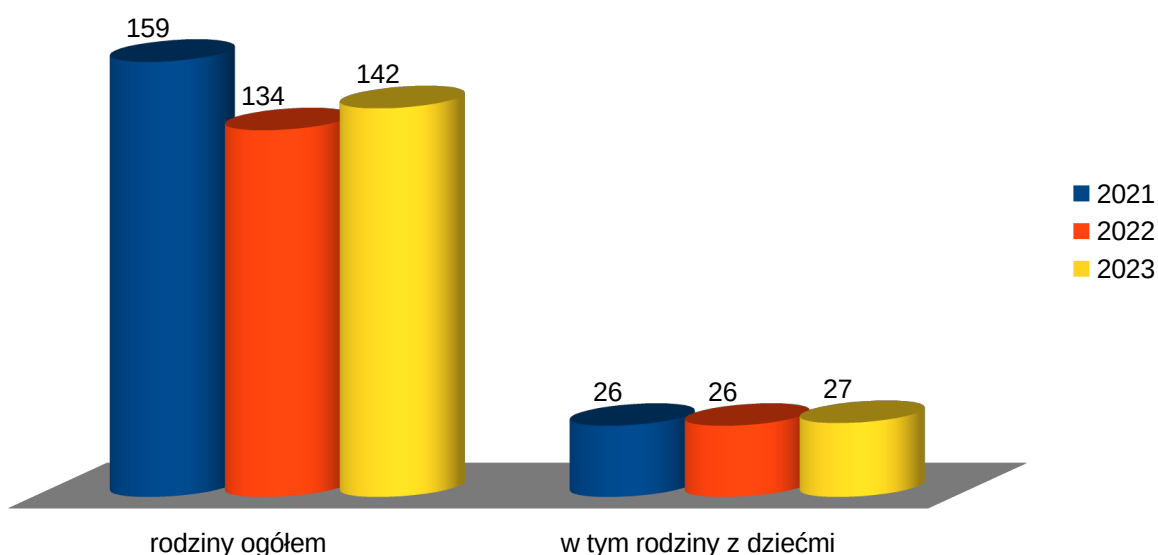
Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz. U. z 2015 r. poz.1705 z późn. zm.) jako osobę starszą określa taką, która ukończyła 60 rok życia. Pośród mieszkańców gminy Nowy Wiśnicz odsetek tych osób to około 20% a ich liczba rośnie zarówno w wartościach bezwzględnych jak i jako udział w całości populacji gminy. Zmiany te są stosunkowo powolne i potwierdzającą tendencje wynikające z wyżej wymienionych odczytów. Charakterystycznym zjawiskiem dla tej grupy jest wyraźna dysproporcja pomiędzy liczbą mężczyzn i kobiet (na korzyść tych drugich). Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

rok	60-64 r. ż			65-69 r. ż			70+			Łącznie 60+			
	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety	razem	Ogółem do liczby mieszkańców
2021	410	407	817	349	325	674	553	789	1342	1312	1521	2833	19,78 %
2022	412	408	820	344	338	682	585	809	1394	1341	1555	2896	20,10 %
2023	411	431	842	359	332	691	600	855	1455	1370	1618	2988	20,72 %

Diagnoza sytuacji rodzin objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Wiśniczu

Przegląd danych będących w dyspozycji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Wiśniczu umożliwia udzielenie odpowiedzi na pytania dot. liczby gospodarstw domowych objętych wsparciem, ich struktury, liczby dzieci w nich się wychowujących oraz przyczyn z jakich objęte zostały pomocą społeczną.

Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w Gminie Nowy Wiśnicz

Powyższe zestawienie wskazuje na spadek ogólnej liczby rodzin objętych pomocą społeczną (o 11%) przy jednoczesnym utrzymaniu liczby rodzin z dziećmi, które taką pomoc otrzymują (a nawet niewielki wzrost tego wskaźnika). Tym samym nastąpił wzrost względnego odsetka rodzin z dziećmi w stosunku do ogółu rodzin z 16% w 2021 r. do 19% w 2023 r.

Wskazać należy, że w porównaniu do okresu objętego przednim programem nastąpiło wyhamowanie dynamiki spadku liczby rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Całkowite zahamowanie, a nawet wzrost wśród tej liczby rodzin z dziećmi jest z kolei zjawiskiem zupełnie nowym.

Poniżej przedstawiono zestawienie poszczególnych typów rodzin ze względu na liczbę osób będących ich członkami.

	2021 r.		2022 r.		2023 r.	
	liczba rodzin	%	liczba rodzin	%	liczba rodzin	%
1 osoba w rodzinie	74	46,54	61	45,52	60	42,25
2 osoby w rodzinie	22	13,84	20	14,93	21	14,79
3 osoby w rodzinie	17	10,69	14	10,45	14	9,86
4 osoby w rodzinie	17	10,69	13	9,7	15	10,56
5 osób w rodzinie	13	8,18	13	9,7	18	12,68
6 i więcej osób w rodzinie	16	10,06	13	9,7	14	9,86

Wynika z niego, że w badanym przedziale czasowym w dalszym ciągu największą grupę klientów ośrodka stanowiły osoby prowadzące jednoosobowe gospodarstwa domowe. W stosunku do poprzedniego okresu nastąpiło dalsze zmniejszanie tej grupy. Podobnie wciąż bardzo powoli maleje odsetek rodzin największych (6 osobowe). Wzrosła natomiast liczba rodzin 5 osobowych co jest zmianą w stosunku do poprzedniej edycji programu .

Podobnego zestawienia dokonano również z perspektywy liczby dzieci wychowywanych przez rodziny. Wynik zawarto w poniższej tabeli.

	2021		2022		2023	
	liczba rodzin	%	liczba rodzin	%	liczba rodzin	%
1 dziecko w rodzinie	2	7,69	2	7,69	2	7,41
2 dzieci w rodzinie	4	15,38	3	11,54	4	14,81
3 dzieci w rodzinie	7	26,92	7	26,92	8	29,63
4 dzieci w rodzinie	9	34,62	10	38,46	7	25,93
5 dzieci w rodzinie	4	15,38	4	13,38	5	18,52
6 dzieci w rodzinie	0	0	0	0	1	3,7

W badanym okresie największą grupę wśród rodzin będących klientami ośrodka stanowiły te w których wychowywało się od 3 do 5 dzieci. Na drugiej stronie skali znowu znalazły się rodziny wychowujące 1 dziecko, które stanowiły jedynie margines wszystkich przypadków. Podobnie stwierdzenie dotyczy rodzin największych (6 dzieci i więcej) – jednak jest ich zdecydowanie mniej niż tych pierwszych. Wskaźniki te odbiegają od tych zarejestrowanych w trakcie przygotowania poprzedniego programu istotnym spadkiem udziału liczby rodzin wychowujących 2 dzieci wśród klientów ośrodka.

Analizie poddano skład rodzin niepełnych (zatem szczególnie narażonych na wystąpienie trudności opiekuńczo - wychowawczych) korzystających z systemu pomocy społecznej. Zestawienie zawarto w tabeli poniżej.

	2021		2022		2023	
	liczba rodzin	%	liczba rodzin	%	liczba rodzin	%
1 dziecko	1	16,67%	4	44,44%	3	42,86%
2 dzieci	0	0,00%	2	22,22%	1	14,29%
3 dzieci	3	50,00%	2	22,22%	1	14,29%
4 dzieci i więcej	2	33,33%	1	11,11%	2	28,57%

Wynika z niego, że w latach 2021 – 2022 sytuacja była niestabilna. Jednak w ciągu ostatnich dwóch lat badanego okresu gros rodzin niepełnych korzystających z oferty pomocy ośrodka stanowiły, te w których wychowuje się jedno dziecko.

Podsumowując wskazać należy, że rodziny z dziećmi stanowią istotną i stale powiększającą się, choć nie podstawową grupę wśród beneficjentów systemu pomocy społecznej. Pośród nich przeważają takie, w których wychowuje się troje i więcej dzieci, a znaczącym czynnikiem mającym potencjalny negatywny wpływ na sytuację życiową jest samotne wychowanie. Wnioski te są zbieżne z tymi sformułowanymi w ramach poprzedniego programu. Podobnie jak wtedy zaznaczyć należy, że samo korzystanie z systemu pomocy społecznej nie jest czynnikiem przesądzającym o występowaniu w rodzinie problemów opiekuńczo - wychowawczych. Dlatego też konieczna jest dalsza diagnoza w zakresie problemów społecznych negatywnie oddziałujących na rodziny mieszkańców Gminy Nowy Wiśnicz.

Problemy społeczne

Z punktu widzenia niniejszego dokumentu zagadnienie problemów społecznych ma podwójne znaczenie. Po pierwsze, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych diagnozuje się jako samodzielne negatywne zjawisko społeczne. Po drugie szereg innych zjawisk

oddziałując na rodziny może powodować zaburzenia ich podstawowych funkcji. Zagadnienie problemów społecznych Gminy Nowy Wiśnicz zostało szeroko omówione w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Nowy Wiśnicz na lata 2022-2027 stanowiącej załącznik do uchwały NR XXXVIII/348/21 Rady Miejskiej w Nowym Wiśniczu z dnia 29 grudnia 2021 r.

Zestawienie powodów objęcia przez MOPS w Nowym Wiśniczu rodzin pomocą społeczną w latach 2021 – 2023 zawarto w poniższej tabeli.

	2021		2022		2023	
	liczba rodzin	%	liczba rodzin	%	liczba rodzin	%
Ubóstwo	33	18,86	36	20,57	42	20,39
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	2	1,14	3	1,71	5	2,43
Potrzeba ochrony macierzyństwa	24	13,71	22	12,57	25	12,14
Bezrobocie	20	11,43	13	7,43	14	6,8
Niepełnosprawność	43	24,57	43	24,57	44	21,36
Długotrwała lub ciężka choroba	41	23,43	45	25,71	56	27,18
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	4	2,29	3	1,71	3	1,46
Przemoc domowa/w rodzinie	0	0	1	0,57	0	0
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	6	3,43	8	4,57	13	6,31
Narkomania	0	0	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	0	0	0	0	2	0,97
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	2	1,14	1	0,57	2	0,97
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0

Wynika z niego, że (co zostało uwzględnione w Strategii) w dalszym ciągu najistotniejszymi problemami społecznymi gminy są niepełnosprawność i długotrwała choroba. Znacząco negatywnie odbija się na życiu wspólnoty problem ubóstwa (i w przeciwieństwie do poprzedniego okresu jego skala rośnie). Ponadto, co wymaga podkreślenia z punktu widzenia niniejszego programu w zestawieniu coraz bardziej widoczne stają się problemy wynikające z potrzeb ochrony macierzyństwa (w liczbach bezwzględnych wartość powoli rośnie choć maleje jego udział w całości). Wyjaśnienia jednak wymaga okoliczność, że w kategorii tej automatycznie umieszczono wszystkie rodziny wychowujące troje i więcej dzieci bez względu na to czy występują w nich jakiegokolwiek negatywne zjawiska. Oznacza to że z jednej strony sam wskaźnik niewiele mówi o charakterze trudności które dotknęły rodziny nim objęte, z drugiej jednak pozwala stwierdzić, że ich udział w ogólnej liczbie gospodarstw domowych znajdujących się w kręgu zainteresowania pomocy społecznej jest istotny. Innymi słowy każda ze wskazanych rodzin może (ale nie musi) być dotknięta innym z ewidencjonowanych problemów.

Po drugie rodziny spośród których zdiagnozowano problemy w opiece i wychowaniu dzieci zostały bezpośrednio zakwalifikowane do kategorii „Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych”. W badanym okresie wartość stabilna i wzrosła w stosunku do poprzedniego okresu.

Dalsze informacje dotyczące kondycji rodziny przynoszą dane wynikające z realizacji zapisów ustawy o wspieraniu rodziny.

Umożliwia ona objęcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze pomocą w formie asystenta rodziny, rodziny wspierającej i opieki nad dzieckiem w placówce wsparcia dziennego.

W analizowanym okresie na terenie gminy żadna rodzina nie była objęta pomocą ze strony rodziny wspierającej ani ośrodka wsparcia dziennego – prowadzonego w oparciu o przepisy ustawy o wspieraniu rodziny. Miejski Ośrodek Kultury prowadzi natomiast osiem świetlic wiejskich, które w pewnym zakresie spełniają funkcje opiekuńczo – wychowawcze, podobne funkcje spełniają świetlice szkolne. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej rokrocznie prowadzi diagnozę potrzeb w zakresie uruchomienia placówki wsparcia dziennego wnioski na bieżąco przekazując Burmistrzowi i Radzie Miejskiej. W ostatnich trzech latach w ramach tych działań nie stwierdzono potrzeby uruchomienia tego typu struktury na terenie gminy.

Dane dotyczące współpracy rodzin z asystentem rodziny zebrano w poniższej tabeli.

		2021	2022	2023
Liczba asystentów rodziny		1	1	1
Liczba rodzin objętych wsparciem		9	8	8
W tym w okresie	- do 3 miesięcy	2	1	1
	- od 4 do 12 miesięcy	2	0	1
	- powyżej 1 roku	5	7	6
W tym o liczbie dzieci:	1	4	3	5
	2	1	2	1
	3	1	1	1
	4 i więcej	3	2	1
Zakończona współpraca z rodzinami		1	1	4
W tym z powodu:	- osiągnięcia celu	1	1	1
	- braku efektów	0	0	1
	- zaprzestania współpracy przez rodzinę	0	0	2
	- zmianę metody pracy	0	0	0

W analizowanym okresie liczba rodzin objętych pomocą w formie asystenta rodziny utrzymywała się na podobnym poziomie. Wsparcie miało charakter długotrwały (w przeważającej części powyżej 12 miesięcy). Skład rodzin objętych pomocą (ilość dzieci w rodzinie) nie wykazuje cech charakterystycznych. Oznacza to, że zaburzenia funkcji opiekuńczo-wychowawczych powodujące konieczność wsparcia w formie pomocy asystenta rodziny występowały z podobną intensywnością w rodzinach z jednym dzieckiem jak i w rodzinach wielodzietnych. Wnioski te są spójne z sytuacją która miała miejsce w poprzedniej diagnozie. Wspomnieć należy, że w całym badanym okresie zapotrzebowanie na usługi asystenta było wysokie (nie mniej niż 8 rodzin) co powoduje konieczność monitorowania tej wartości celem zapewnienia dostępności do oferowanej formy pomocy.

W przypadku niemożliwości zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców, sprawowana jest nad nim piecza zastępcza. Tę formę opieki organizuje powiat. Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gmina współfinansuje koszty tej formy opieki nad dzieckiem. Zestawienie podstawowych danych w tym zakresie zebrano w poniższej tabeli.

	2021	2022	2023
Liczba dzieci z terenu gminy Nowy Wiśnicz przebywająca w różnych formach pieczy zastępczej (za które gmina ponosi odpłatność)	14	10	12
Kwota odpłatności za pobyt dzieci w pieczy zastępczej	67 809,63 zł	55 611,61 zł	88 525,67 zł

Wynika z niej, że liczba dzieci znajdujących się w różnych formach jest stabilna, jednak koszty ich utrzymania wyraźnie rosną. Spowodowane jest to faktem, że coraz większa ilość dzieci to takie, które w pieczy zastępczej przebywają 3 i więcej lat. System odpłatności za utrzymanie dzieci jest skonstruowany w ten sposób, że im dłużej nieletni przebywa w pieczy zastępczej tym udział gminy w kosztach rośnie. Ponadto coraz więcej dzieci przebywa w zinstytucjonalizowanych formach pieczy zastępczej (domy dziecka, zawodowe rodziny zastępcze) co generuje wyższe koszty. W związku z tym należy spodziewać się dalszych wzrostów w tym zakresie.

Podobnie jak w ramach poprzedniej diagnozy szczególną uwagę poświęcono zagadnieniu przemocy w rodzinie. Spowodowane jest to jego ważnością dla prawidłowego funkcjonowania tejże. Jako wskaźnik oddający skalę problemu można przyjąć – z pewnymi zastrzeżeniami - liczbę wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w analizowanym okresie. Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej (w rodzinie) wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy domowej. Zastrzec zatem należy, że nie można utożsamiać wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” z zidentyfikowaniem w rodzinie problemu przemocy. Jednocześnie należy pamiętać, że przemoc domowa ma często charakter utajony i wiele jej przypadków nie wychodzi na światło dzienne. Dane na ten temat zawiera poniższa tabela.

		2021	2022	2023
Liczba nowych formularzy NK (które wpłynęły w danym roku)		11	9	15
Liczba rodzin objętych procedurą NK		18	18	25
Liczba rodzin z dziećmi objętych procedurą NK		8	5	3
Liczba zamkniętych procedur NK		6	7	12
w tym:	w związku z brakiem zasadności podejmowanych działań	5	7	7
	w związku z ustaniem przemocy w rodzinie	1	0	5

Wynika z niej, że w badanym okresie rośnie liczba nowych formularzy Niebieska Karta - A wpływających do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego (zmiana w stosunku

do poprzedniej perspektywy). Kolejna zmiana polega na tym, że w ogólnej liczbie istotnie maleje odsetek rodzin wychowujących dzieci. Zjawisko to należy ocenić pozytywnie, niestety doświadczenia bieżącego roku (2024 r.) wykazują, że znów rośnie wartość tego odsetka, dlatego też nie sposób jednoznacznie ocenić trwałości tej tendencji. Jednakowoż wskazać należy, że przemoc stanowi zagrożenie dla prawidłowego wypełnienia funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Zasoby instytucjonalne

Udzielaniem wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych z terenu Gminy Nowy Wiśnicz zarówno w ramach realizowanego programu wspierania rodziny jak i poza nim zajmuje się szereg instytucji. Część z nich ma zasięg gminny, inne to instytucje o zasięgu ponadgminnym (głównie powiatowym). Jak wspomniano na wstępie właściwa współpraca pomiędzy tymi instytucjami warunkuje efektywność udzielanej pomocy. Z tego punktu widzenia istotny jest też szeroki zakres możliwego do uzyskania wsparcia. Ilość oferowanych form pomocy, jakość ich realizacji oraz niezakłócona współpraca instytucji je świadczących umożliwiają wymagającym tego rodzinom uzyskanie kompleksowej pomocy w obliczu trapiących je problemów.

W szereg gminnych instytucji świadczących pomoc rodzinom wchodzi:

1. Urząd Miejski w Nowym Wiśniczu

- przydział mieszkań komunalnych i lokali socjalnych;
- współpraca z organizacjami pozarządowymi (w tym wspierającym rodziny);
- organizacja imprez integracyjnych/działań środowiskowych.

2. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Wiśniczu

- praca z rodziną;
- praca socjalna;
- wsparcie asystenta rodziny;
- przyznawanie i realizacja świadczeń pieniężnych i rzeczowych z pomocy społecznej;
- przyznawanie i realizacja świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, Karty Dużej Rodziny, dodatku osłonowego, stypendiów i zasiłków szkolnych;
- poradnictwo specjalistyczne;
- przyznawanie i realizacja dodatków mieszkaniowych i energetycznych;

3. Zespół Interdyscyplinarny w Nowym Wiśniczu:

- wsparcie i pomoc dla rodzin borykających się z problemem przemocy w rodzinie;
- integrowanie i koordynowanie działań instytucji oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;

4. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

- wsparcie osób uzależnionych i ich rodzin;
- zwiększanie zdolności osób do radzenia sobie z istniejącymi problemami alkoholowymi;
- kształtowanie zdrowego stylu życia oraz pomoc rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych;
- poradnictwo specjalistyczne;

5. Placówki oświatowo-wychowawcze:

- działalność edukacyjno-wychowawcza;
- organizacja czasu wolnego dla dzieci;
- wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dla dzieci;

6. Miejski Ośrodek Kultury w Nowym Wiśniczu:

- organizacja czasu wolnego dla dzieci młodzieży;
- organizacja imprez integracyjnych/działań środowiskowych;
- działalność kulturalna;

7. Samodzielny Publiczny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej w Nowym Wiśniczu:

- działalność w zakresie profilaktyki i opieki zdrowotnej.

Zidentyfikowane obszary problemowe

Z dokonanej analizy wynika, że podobnie jak w przypadku poprzedniego programu, działania mające na celu wsparcie rodzin z terenu gminy powinny skupić się przede wszystkim na trzech obszarach

- zmniejszeniu skali zjawisk zaburzających funkcjonowanie rodziny (choroba, niepełnosprawność ale też ubóstwo i bezrobocie, przemoc domowa (w rodzinie));
- prowadzeniu działań o charakterze profilaktycznym i edukacyjnym;
- pracy z rodzinami mającej na celu pomoc w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Adresaci Programu

I znowuż podobnie jak w przypadku poprzedniego programu adresatami są rodziny mieszkające na terenie Gminy Nowy Wisznic przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych (m. in. rodziny problemami ze stanem zdrowia, bezrobociem, ubóstwem, przemocą w rodzinie), zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej, bądź takie którym została odebrana bądź ograniczona władza rodzicielska, a wyrażają one wolę i chęć podjęcia aktywności zmierzającej do przywrócenia im zdolności opiekuńczo-wychowawczych (bądź obowiązek aktywności w tym obszarze nałożył na nie Sąd Rodzinny).

Działaniami realizowanymi w ramach programu w zakresie profilaktycznym i edukacyjnym oraz integracyjnym zostaną objęte również rodziny w których problemy te nie występują (bądź nie zostały zdiagnozowane).

Program skierowany jest ponadto do przedstawicieli instytucji oraz służb pracujących na rzecz dziecka i rodziny, a których obszarem działania jest Gmina Nowy Wiśnicz.

Cel główny i cele szczegółowe

Wnioski z dokonanej w ramach niniejszego dokumentu diagnozy oraz doświadczenia wynikające z realizacji dotychczasowych programów skłaniają ku stanowisku, że niezmiennie jako cel Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Nowy Wiśnicz na lata 2022 – 2024 należy przyjąć TWORZENIE WARUNKÓW SPRZYJAJĄCYCH UMACNIANIU INSTYTUCJI RODZINY. Kontynuacja w tym zakresie niezbędna jest także z punktu wadzenia konieczności zapewnienia stabilności i trwałości prowadzonych działań i osiągniętych za ich pomocą efektów.

Realizacji tego celu służyć będą działania pogrupowane w ramach celów szczegółowych korespondujących z trzema zdiagnozowanymi obszarami problemowymi. A to:

- Podejmowanie działań zmierzających do redukcji wpływu na rodziny negatywnych zjawisk społecznych.
- Zapewnienie rodzinom zagrożonym umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej oraz rodzinom w których dziecko zostało w tejże pieczy umieszczone pomocy w przewyciężeniu problemów opiekuńczo-wychowawczych.
- Prowadzenie działalności profilaktycznej sprzyjającej umacnianiu rodziny i wypełnianiu przez nią funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Cel główny	Cel szczegółowy	Działanie
<p style="text-align: center;">TWORZENIE WARUNKÓW SPRZYJAJĄCYCH UMACNIANIU INSTYTUCJI RODZINY</p>	<p>1. Podejmowanie działań zmierzających do redukcji wpływu na rodziny negatywnych zjawisk społecznych.</p>	Realizacja systemu stypendialnego dla dzieci i młodzieży.
		Realizacja programów wsparcia materialnego rodzin.
		Zapewnienie wsparcia materialnego dla rodzin w ramach systemu pomocy społecznej.
		Zapewnienie dostępności do systemu świadczeń rodzinnych.
		Zapewnienie dostępności do świadczeń funduszu alimentacyjnego.
		Podejmowanie interwencji w rodzinach, których funkcjonowanie zaburza występujący w nich problem przemocy domowej.
		Podejmowanie interwencji w rodzinach, których funkcjonowanie zaburza występujący w nich problem uzależnienia od alkoholu.
	<p>2. Zapewnienie rodzinom zagrożonym umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej oraz rodzinom w których dziecko zostało w tejże pieczy umieszczone pomocy w przewyciężeniu problemów opiekuńczo-wychowawczych.</p>	Zapewnienie wsparcia rodziny przez asystenta rodziny.
		Zapewnienie dostępności do poradnictwa specjalistycznego (pedagogicznego, psychologicznego, prawnego).
		Realizacja pracy socjalnej z rodziną.
		Podejmowanie działań zmierzających do powołania rodzin wspierających.
		Zapewnienie dostępu do placówki wsparcia dziennego w sytuacji wystąpienia potrzeby jej uruchomienia
	<p>3. Prowadzenie działalności profilaktycznej sprzyjającej umacnianiu rodziny i wypełnianiu przez nią roli opiekuńczo-wychowawczych.</p>	Monitoring sytuacji dziecka i rodziny.
		Organizacja czasu pozalekcyjnego na terenie szkoły.
		Organizacja festynów rodzinnych.
		Organizacja innych imprez integrujących rodziny.

Wskaźniki realizacji zadań

1. Podejmowanie działań zmierzających do redukcji wpływu na rodziny negatywnych zjawisk społecznych.							
Działanie	Wskaźnik	Źródło weryfikacji	Realizatorzy	Harmonogram			Źródło finansowania
				2025	2026	2027	
Realizacja systemu stypendialnego dla dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci objętych stypendium szkolnym	sprawozdanie	MOPS, UM	X	X	X	BP/BG
	Liczba dzieci objętych zasiłkiem szkolnym	sprawozdanie	MOPS, UM	X	X	X	BP/BG
Realizacja programów wsparcia materialnego rodzin.	Liczba osób, którym wydano KDR	sprawozdanie	MOPS	X	X	X	BP
	Liczba osób, którym wypłacono dodatek osłonowy	sprawozdanie	MOPS	X			BP
Zapewnienie wsparcia materialnego dla rodzin w ramach systemu pomocy społecznej.	Liczba rodzin pobierających świadczenia pieniężne bądź rzeczowe realizowane w ramach systemu pomocy społecznej	sprawozdanie	MOPS	X	X	X	BP/BG
Zapewnienie dostępności do systemu świadczeń rodzinnych.	Liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne	sprawozdanie	MOPS	X	X	X	BP
	Liczba rodzin pobierających świadczenie dla opiekuna	sprawozdanie	MOPS	X	X	X	BP

1. Podejmowanie działań zmierzających do redukcji wpływu na rodziny negatywnych zjawisk społecznych.

Działanie	Wskaźnik	Źródło weryfikacji	Realizatorzy	Harmonogram			Źródło finansowania
				2025	2026	2027	
Zapewnienie dostępności do świadczeń funduszu alimentacyjnego.	Liczba osób pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego.	sprawozdanie	MOPS	X	X	X	BP
Podejmowanie interwencji w rodzinach, których funkcjonowanie zaburza występujący w nich problem przemocy w rodzinie.	Liczba rodzin w których prowadzono procedurę NK	sprawozdanie	MOPS, ZI	X	X	X	BG
Podejmowanie interwencji w rodzinach, których funkcjonowanie zaburza występujący w nich problem uzależnienia od alkoholu.	Liczba prowadzonych przez GKRPA procedur zobowiązania do poddania się leczeniu odwykowemu	sprawozdanie	UM, GKRPA	X	X	X	BP

2. Zapewnienie rodzinom zagrożonym umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej oraz rodzinom w których dziecko zostało w tejże pieczy umieszczone pomocy w przewyżczeniu problemów opiekuńczo-wychowawczych.

Działanie	Wskaźnik	Źródło weryfikacji	Realizatorzy	Harmonogram			Źródło finansowania
				2025	2026	2027	
Zapewnienie wsparcia rodziny przez asystenta rodziny.	Liczba rodzin objętych pomocą w formie asystenta rodziny.	sprawozdanie	MOPS	X	X	X	BG/BP
	Liczba asystentów rodziny podnoszących swoje kompetencje zawodowe.	sprawozdanie	MOPS	X	X	X	BG
Zapewnienie dostępności do poradnictwa specjalistycznego (pedagogicznego, psychologicznego, prawnego).	Liczba punktów poradnictwa specjalistycznego	sprawozdanie	MOPS, GKRPA, placówki edukacyjne	X	X	X	BG/BP
	Liczba specjalności dostępnych w ramach poradnictwa specjalistycznego	sprawozdanie	MOPS, GKRPA, placówki edukacyjne	X	X	X	BG/BP
Realizacja pracy socjalnej z rodziną.	Liczba rodzin objętych pracą socjalną	sprawozdanie	MOPS	X	X	X	BG
Podejmowanie działań zmierzających do powołania rodzin wspierających.	Liczba rodzin wspierających	sprawozdanie	MOPS, UM	X	X	X	BG
	Liczba inicjatyw zmierzających do powołania rodziny wspierającej	sprawozdanie	MOPS, UM	X	X	X	BG
Zapewnienie dostępu do placówki wsparcia	Liczba placówek wsparcia dziennego	sprawozdanie	MOPS, UM	X	X	X	BG

2. Zapewnienie rodzinom zagrożonym umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej oraz rodzinom w których dziecko zostało w tejże pieczy umieszczone pomocy w przezwycięzeniu problemów opiekuńczo-wychowawczych.

Działanie	Wskaźnik	Źródło weryfikacji	Realizatorzy	Harmonogram			Źródło finansowania
				2025	2026	2027	
dziennego w sytuacji wystąpienia potrzeby jej uruchomienia	Monitoring potrzeb w zakresie uruchomienia placówki wsparcia dziennego	sprawozdanie	MOPS, UM	X	X	X	BG

3. Prowadzenie działalności profilaktycznej sprzyjającej umacnianiu rodziny i wypełnianiu przez nią roli opiekuńczo wychowawczych.

Działanie	Wskaźnik	Źródło weryfikacji	Realizatorzy	Harmonogram			Źródło finansowania
				2025	2026	2027	
Monitoring sytuacji dziecka i rodziny.	Opracowanie raportów nt. sytuacji rodziny	liczba raportów	MOPS, UM	X	X	X	BG
Organizacja czasu pozalekcyjnego na terenie szkoły.	Liczba inicjatyw zmierzających do organizacji czasu pozalekcyjnego na terenie szkoły	sprawozdanie	placówki edukacyjne	X	X	X	BG/BP
Organizacja festynów rodzinnych.	Liczba festynów rodzinnych	sprawozdanie	MOK, UM, placówki edukacyjne	X	X	X	BG/BP/środki zewnętrzne (sponsorzy, organizacje pozarządowe)
Organizacja innych imprez integrujących rodziny.	Liczba inicjatyw	sprawozdanie	MOK, UM, placówki edukacyjne, GKRPA	X	X	X	BG/BP/środki zewnętrzne (sponsorzy, organizacje pozarządowe)

Monitoring i ewaluacja

Niniejszy program jest projektem otwartym i nastawionym na realizację w dłuższej perspektywie czasowej (szczególnie, że jak wspomniano na wstępie jest on kontynuacją poprzedniego programu). Określa on cele i zadania oraz spodziewane efekty ich realizacji. W związku z tym wymaga on bieżącej ewaluacji podejmowanych przedsięwzięć oraz całościowego monitoringu tak aby zapewnić ich stałą skuteczność i adekwatność. Planując czynności związane z bieżącą oceną Programu należy mieć na względzie, że w działania w nim przewidziane zaangażowany będzie szereg instytucji.

Dlatego też kierownicy jednostek zaangażowanych w realizację programu rokrocznie przedkładać będą kierownikowi Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Wiśniczu raporty z jego realizacji. Kierownik MOPS na podstawie tychże raportów będzie opracowywał całościowe sprawozdanie z realizacji programu za rok poprzedni i przedkładał je Radzie Miejskiej oraz Burmistrzowi Nowego Wiśnicza. Sprawozdanie będzie zawierać ocenę poziomu wdrażania poszczególnych celów programu oraz ewentualne sugestie dotyczące zmian w dokumencie.